

## SPIS TREŚCI

|                                                                                              |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Wykaz skrótów użytych w podręczniku</b>                                                   | 9  |
| <b>Słowo wstępne</b>                                                                         | 11 |
| Rozdział I                                                                                   |    |
| <b>Rozważania wstępne o konstytucji i ustroju konstytucyjnym państwa</b>                     | 13 |
| <b>1. Konstytucja</b>                                                                        | 13 |
| 1.1. Pojęcie, geneza i funkcje konstytucji                                                   | 13 |
| 1.2. Konstytucja ustawą zasadniczą państwa                                                   | 15 |
| 1.3. Gwarancje konstytucji                                                                   | 19 |
| <b>2. Ustrój konstytucyjny państwa</b>                                                       | 22 |
| 2.1. Pojęcie „ustrój konstytucyjny państwa”                                                  | 22 |
| 2.2. Komponenty ustroju konstytucyjnego państwa                                              | 24 |
| Rozdział II                                                                                  |    |
| <b>Źródła prawa regulujące zagadnienia ustroju konstytucyjnego RP</b>                        | 27 |
| <b>1. Konstytucyjna koncepcja systemu źródeł prawa</b>                                       | 27 |
| <b>2. Konstytucja z 2 kwietnia 1997 r. jako podstawowe źródło prawa regulujące ustrój RP</b> | 29 |
| 2.1. Przygotowanie, uchwalenie i wejście w życie Konstytucji RP z 1997 r.                    | 29 |
| 2.2. Systematyka i ogólna charakterystyka Konstytucji                                        | 31 |
| 2.3. Najwyższa moc prawna Konstytucji                                                        | 34 |
| 2.4. Obowiązki, przestrzeganie i stosowanie Konstytucji                                      | 36 |
| 2.5. Zmiany Konstytucji                                                                      | 39 |
| <b>3. Pozakonstytucyjne źródła prawa regulujące zagadnienia ustroju konstytucyjnego RP</b>   | 40 |
| 3.1. Ustawy                                                                                  | 40 |
| 3.2. Ratyfikowane umowy międzynarodowe                                                       | 42 |
| 3.3. Regulamin Sejmu i Regulamin Senatu                                                      | 45 |
| 3.4. Inne źródła prawa rangi podstawowej                                                     | 46 |
| Rozdział III                                                                                 |    |
| <b>Naczelne zasady ustroju konstytucyjnego RP</b>                                            | 49 |
| <b>1. Uwagi wstępne na temat naczelných zasad ustroju państwa w Konstytucji RP</b>           | 49 |
| <b>2. Naczelne zasady ustroju politycznego RP</b>                                            | 51 |
| 2.1. Zasada władzy zwierzchniej narodu                                                       | 51 |
| 2.2. Zasada demokratycznego państwa prawnego                                                 | 53 |
| 2.3. Zasada łączenia przedstawicielskich i bezpośrednich form sprawowania władzy przez naród | 56 |

|                                                                             |            |
|-----------------------------------------------------------------------------|------------|
| 2.4. Zasada podziału władzy i równowagi władz                               | 58         |
| 2.5. Zasada pluralizmu politycznego                                         | 61         |
| 2.6. Zasada samorządności terytorialnej                                     | 63         |
| <b>3. Konstytucyjne zasady ustroju społeczno-gospodarczego państwa</b>      | <b>66</b>  |
| 3.1. Zasada społeczeństwa obywatelskiego                                    | 66         |
| 3.2. Zasada społecznej gospodarki rynkowej                                  | 68         |
| Rozdział IV                                                                 |            |
| <b>Status jednostki w Konstytucji RP</b>                                    | <b>71</b>  |
| 1. Uwagi wstępne na temat konstytucyjnej regulacji statusu jednostki        | 71         |
| 2. Zasady przewodnie statusu jednostki                                      | 73         |
| 3. Katalog wolności, praw i obowiązków jednostki w Konstytucji RP           | 77         |
| 4. Konstytucyjna ochrona statusu prawnego jednostki                         | 80         |
| Rozdział V                                                                  |            |
| <b>Prawo wyborcze w RP</b>                                                  | <b>85</b>  |
| 1. Pojęcia „wybory” i „prawo wyborcze”                                      | 85         |
| 2. Podstawowe zasady prawa wyborczego                                       | 87         |
| 2.1. Pojęcie „podstawowe zasady prawa wyborczego” i ich katalog             | 87         |
| 2.2. Zasada powszechności praw wyborczych                                   | 89         |
| 2.3. Zasada równości praw wyborczych                                        | 91         |
| 2.4. Zasada bezpośredniości wyborów                                         | 92         |
| 2.5. Zasada tajności głosowania                                             | 94         |
| 2.6. Zasady ustalania wyników wyborów                                       | 94         |
| 3. Organizacja i tryb przeprowadzania wyborów                               | 97         |
| Rozdział VI                                                                 |            |
| <b>Formy bezpośredniego sprawowania władzy przez naród w RP</b>             | <b>103</b> |
| 1. Referendum                                                               | 103        |
| 1.1. Podstawy prawne instytucji referendum                                  | 103        |
| 1.2. Referendum ogólnokrajowe                                               | 105        |
| 1.3. Referendum lokalne                                                     | 109        |
| 2. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza                                      | 113        |
| Rozdział VII                                                                |            |
| <b>Organy władzy ustawodawczej w RP – Sejm i Senat</b>                      | <b>116</b> |
| 1. Ogólna charakterystyka pozycji prawnoustrojowej Sejmu i Senatu           | 116        |
| 2. Status prawny posłów i senatorów                                         | 120        |
| 3. Organizacja wewnętrzna Sejmu i Senatu                                    | 124        |
| 4. Funkcje Sejmu i Senatu                                                   | 129        |
| 4.1. Pojęcie „funkcja parlamentu” i ich klasyfikacja                        | 129        |
| 4.2. Funkcja ustawodawcza                                                   | 130        |
| 4.3. Funkcja kontrolna                                                      | 136        |
| 4.4. Funkcja kreacyjna                                                      | 142        |
| 5. Tryb pracy Sejmu i Senatu                                                | 143        |
| 6. Sejm i Senat obradujące i działające wspólnie jako Zgromadzenie Narodowe | 145        |

## Rozdział VIII

|                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Organy władzy wykonawczej w RP – Prezydent i Rada Ministrów</b>   | 147 |
| <b>1. Prezydent</b>                                                  | 147 |
| 1.1. Ogólna charakterystyka pozycji prawnoustrojowej Prezydenta      | 147 |
| 1.2. Akty urzędowe Prezydenta                                        | 152 |
| 1.3. Kompetencje Prezydenta                                          | 154 |
| <b>2. Rada Ministrów</b>                                             | 159 |
| 2.1. Ogólna charakterystyka pozycji prawnoustrojowej Rady Ministrów  | 159 |
| 2.2. Powoływanie Rady Ministrów i dokonywanie zmian w jej składzie   | 162 |
| 2.3. Skład i struktura rządu                                         | 166 |
| 2.4. Funkcje ustrojowe i kompetencje Rady Ministrów                  | 169 |
| 2.5. Zasady organizacji pracy i funkcjonowania Rady Ministrów        | 172 |
| 2.6. Odpowiedzialność parlamentarna i prawna członków Rady Ministrów | 174 |

## Rozdział IX

|                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Organy władzy sądowniczej w RP – sądy i trybunały</b>                                                | 178 |
| <b>1. Uwagi wstępne o władzy sądowniczej w RP</b>                                                       | 178 |
| <b>2. Sądy</b>                                                                                          | 180 |
| 2.1. Ogólna charakterystyka pozycji prawnoustrojowej sądów                                              | 180 |
| 2.2. Struktura i właściwość sądów – Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne, sądy wojskowe | 183 |
| 2.3. Konstytucyjne zasady organizacji i funkcjonowania sądów                                            | 187 |
| 2.4. Krajowa Rada Sądownictwa                                                                           | 189 |
| <b>3. Trybunał Konstytucyjny</b>                                                                        | 190 |
| 3.1. Ogólna charakterystyka pozycji prawnoustrojowej Trybunału Konstytucyjnego                          | 190 |
| 3.2. Funkcje Trybunału Konstytucyjnego                                                                  | 192 |
| 3.3. Realizacja funkcji kontroli norm przez Trybunał Konstytucyjny                                      | 196 |
| <b>4. Trybunał Stanu</b>                                                                                | 199 |
| 4.1. Ogólna charakterystyka pozycji prawnoustrojowej Trybunału Stanu                                    | 199 |
| 4.2. Kompetencje Trybunału Stanu                                                                        | 201 |
| 4.3. Tryb pociągania do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu                                        | 203 |

## Rozdział X

|                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Konstytucyjne organy kontroli państwowej i ochrony prawa w RP</b> | 206 |
| <b>1. Najwyższa Izba Kontroli</b>                                    | 206 |
| 1.1. Ogólna charakterystyka pozycji prawnoustrojowej NIK             | 206 |
| 1.2. Organizacja NIK                                                 | 210 |
| 1.3. Zakres kompetencji kontrolnych NIK                              | 211 |
| 1.4. Postępowanie kontrolne NIK                                      | 212 |
| <b>2. Rzecznik Praw Obywatelskich</b>                                | 214 |
| 2.1. Ogólna charakterystyka pozycji prawnoustrojowej Rzecznika       | 214 |
| 2.2. Zakres zadań Rzecznika                                          | 218 |
| 2.3. Tryb i formy działania Rzecznika                                | 219 |
| <b>3. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji</b>                        | 222 |
| 3.1. Ogólna charakterystyka pozycji prawnoustrojowej KRRiT           | 222 |

|                                                                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 3.2. Skład i organizacja KRRiT                                                                                                   | 223 |
| 3.3. Kompetencje i tryb funkcjonowania KRRiT                                                                                     | 225 |
| Rozdział XI                                                                                                                      |     |
| <b>Samorząd terytorialny w RP</b>                                                                                                | 227 |
| 1. Ogólna charakterystyka pozycji prawoustrojowej samorządu terytorialnego                                                       | 227 |
| 2. Struktura terytorialna samorządu                                                                                              | 232 |
| 3. Organy jednostek samorządu terytorialnego                                                                                     | 234 |
| 4. Zadania samorządu terytorialnego i prawne formy ich realizacji                                                                | 238 |
| Rozdział XII                                                                                                                     |     |
| <b>Konstytucyjne i ustrojowe aspekty członkostwa Polski w Unii Europejskiej</b>                                                  | 242 |
| 1. Konstytucyjny wymiar przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i członkostwa w niej                                           | 242 |
| 2. Relacje między prawem Unii Europejskiej a prawem polskim                                                                      | 245 |
| 3. Modyfikacje i zmiany w funkcjach oraz w kompetencjach organów trzech władz związane z członkostwem Polski w Unii Europejskiej | 250 |
| 3.1. Modyfikacje funkcji Sejmu i Senatu                                                                                          | 250 |
| 3.2. Zmiany kompetencji rządu                                                                                                    | 253 |
| 3.3. Zmiany w kompetencjach sądów                                                                                                | 255 |
| 4. Zmiany w statusie prawnym obywateli polskich w warunkach członkostwa RP w UE                                                  | 256 |
| <b>Zakończenie – generalna charakterystyka ustroju konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej</b>                                 | 260 |
| <b>Bibliografia</b>                                                                                                              | 263 |